

Dober arhitekt je tudi pesnik

Na obisku pri arhitektu in slikarju-samorastniku Franju Kugliču

V Cerkovi ulici 8, ob Vojkovi ulici, ima svoj atelje Franjo Kuglič, arhitekt in slikar-samorastnik, ki tam ustvarja, gradi, obnavlja in je ves predan upodabljanju umetnosti, ki ji služi že dobrih pet desetletij. V tem hramu umetnosti med kopico skic, reliefov spomenikov, starin, akvarelov, oljnatih slik in pastelov, pokrajn, tihožitij, fantazij in tremi avtoportreti sem obiskal našega umetnika, ki živi že nad petdeset let na območju bežigradske občine, da nabere o zaslužnem možu nekoliko podatkov in jih posredujem bralcem našega lista.

Rodil se je 21. julija 1900 v Gorici v zavedni slovenski delavski družini. Oče je s težkim delom skrbel za družino, mati, globoko čuteča, inteligentna in za lepoto do vzetna ženska, ki je mnogo brala in ji je bila znana številna slovenska literatura, se je posvečala vzgoji svojih otrok. S prijetnim pripovedovanjem je budila živo fantazijo svojega sina, ko je še v otroških deških letih mešal barve, mazal papir in zamišljal in oblikoval tudi svinčnikom in barvniki razne like. Študiral je realko v Gorici in Celovcu. Mnogo je nanj vplival akad. slikar Anton Gvajc, znani slovenski umetnik, ki je bil pozneje profesor na mariborskem učiteljskem in predsednik umetniškega kluba Grohar v Mariboru. Takrat je bil profesor v Gorici. Po I. svetovni vojni, ko so zasedli Gorico Italijani, so se preselili starši, ki so bili zavedni Slovenci, v Ljubljano, in mladi Kuglič se je začel ozirati za delom. Zelo ga je zanimal poklic slikarja-umetnika, treba je bilo živeti in zaslužiti za vsakdanji kruh, a poklic slikarja bi bil odrezal slabši kos, prav zaradi tega se je odločil — tudi po srcu — za arhitekturo in gradbeništvo. Kajpak slikarstva ni mogel opustiti, saj mu je pomenilo polovico ali še več življenja in je izpopolnjevalo njegov drugi jaz. Tako se je bavil vse življenje z arhitekturo in ob njej tudi s slikanjem in mu je lepo stvelo kvaliteten slik, ki so danes mnoge lastnina prijateljev in znancev, društev in delovnih organizacij, druge

pa krase stene njegovega ateljeja, napolnilo galerijo življenja.

Umetniško ustvarjanje

Ni je bilo slikarske niti arhitektonske razstave, ki je ne bi bil obiskal, se poglabljaj v posamezne umetnine, analiziral njih posebnosti, se navduševal nad umetnikovo izvirnostjo, domiselnostjo in preudarnostjo, iskal smisla

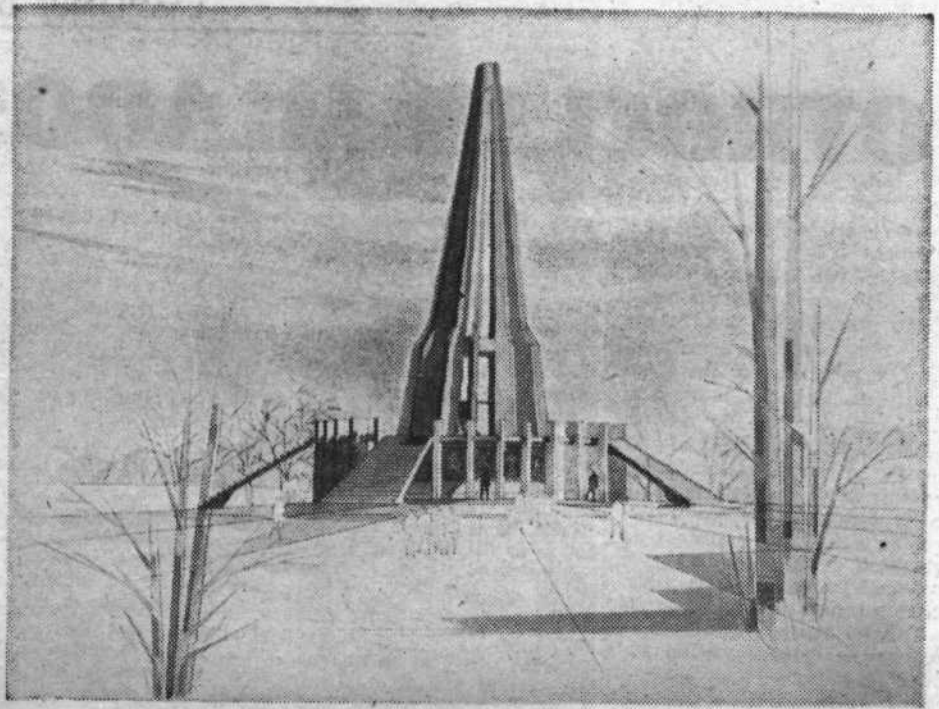
tematike in izrazne moči barv in njih kombinacij, skladnosti oblike in vsebine in doživljal tista estetska čustva, ki jih je morala vsaka umetnina kot estetska vrednota v človekovi notranjosti rojevati. Veliki mojstri, ki jih je študiral, so bili tudi njegovi veliki učitelji, budili so v mladem človeku v njegovi rasti in umetniškem zorenju interes za izpopolnjevanjem in ga oblikovali v slikarja, ki je končno le prišel do lastnega umetniškega izraza. V vsako delo se je zamislil s kritičnim pogledom in težnjo, da ne bi slepo posnemal, poiskal je svoj izraz in prikazal s svinčnikom ali čopičem tisto, česar je bila polna njegova notranjost. Če bi bil končal slikarsko akademijo, kar pa mu žal prav zaradi težjih domačih finančnih razmer ni bilo možno, bi bili imeli Slovenci v Franju Kugliču priznanega umetnika, na katerega bi bili ponosni, saj kažejo njegove slike kljub samorastništvu originalnost, dovršenost, skladnost oblike in vsebine. Tak umetniški značaj kažejo v smislu estetskih ustvarjal-

nih zakonitosti, ki dajejo njegovim slikarskim stvaritvam kvalifikacijo prave umetnine. tudi njegova arhitektonska dela, ki so spremljala umetnikovo pot v njegovem poklicnem življenju.

Arhitektura je umetnostno področje, ki zahteva od človeka mnogo znanj, strokovne izobrazbe, ustvarjalne fantazije in tehničnih spretnosti. Dober arhitekt mora biti dejansko tudi pesnik oziroma je pesnik. Pri svojih prizadevanjih na tem umetnostnem področju se je naš umetnik loteval različnih nalog z velikim entuziazmom, ljubeznijo in človeško toplino. Udeležil se je mnogih razpisanih javnih natečajev, posebno pa se je zanimal za tisto panogo arhitekture, ki zajema spomenike. V dobi njegovega življenja so postajali posebno aktualni spomeniki iz obdobja naše slavne NOB. Udeležil se je nad 30 natečajev in je bil skoraj vedno deležen lepih priznanj in tudi nagrad. Njegovi nagrajeni načrti so bili razstavljeni skupno z načrti drugih nagrajencev v nekdanjem Jakopičevem paviljonu v Ljubljani, tudi v Moderni galeriji, a prav tako zunaj Ljubljane, in sicer v Mariboru, Celju in Beogradu.

Javna dela

Njegova dela v arhitekturi so raznolika. Moral bi preveč naštevati, če bi hotel opisati vse tisto, kar je na tem področju ustvarjal. Pa tudi po spominu bi moral vrtati, ker si ni delal beležk o svojih storitvah, za to pa je premalo časa. Našteje le tisto, kar mu mimogrede pade v spomin, a še tega je precej. Spomni se izdelave obširne študije o predelavi ljubljanskega gradu za gostinstvo-turistične in muzealne potrebe. Delo je bilo nagrajeno. Zanimiva je bila tudi obširnejša študija obnovitve našega podeželja po osvoboditvi, dalje študija in izdelava načrtov za postavitev meteorološkega observatorija na Debelem rtiču, izdelava cele vrste načrtov za stanovanjske gradnje v občini Bežigrad, npr. v Staničevi ulici 37a, kjer je sedaj vzgojno-varstvena ustanova Dunje Ščurkove, stanovanjskega bloka

Osnutek spomenika borcem in talcem na Žalah.

Titova—Vodovodna cesta, stanovanjske hiše v Detelovi in Staničevi ulici, v Samovi ulici, večjega stanovanjskega bloka v Šiški itd. Monumentalna je bila zamisel spomenika in ureditve spomeniškega kompleksa borcev in talcev na Žalah v Ljubljani. Osnutek je izpadel iz konkurence zaradi očitka, da bi bil spomenik po tem osnutku premonumentalen in da bo tak spomenik itak postavljen na Trgu revolucije v Ljubljani. Zanimiv je bil tudi osnutek doma CK KPJ Beograd. Od 78 poslanih projektov je dosegel njegov projekt 19. mesto, kar je bilo za našega človeka kar lepo priznanje, čeprav je prejelo nagrado prvih 18 konkurentov, on pa je bil ravno »na meji« in ni dobil ničesar. Je pa zamisel tega doma v Beogradu zares impozantna! Dal je nadalje iniciativo in izdelal načrte za spomenik padlim borcem terena Boris Kidrič, vodil je vsa dela za postavitev tega spomenika, za kar je žrtvoval ves čas svojega rednega 14-dnevnega dopusta. V letošnjem letu je napravil za ta spomenik še dodatni načrt in načrt za ureditev okolja. Znano je, da je izdelal spomenik za padle delavce tovarne Izgoršek v Smartnem pri Litiji, načrt za prapor terena Boris Kidrič in je sodeloval tudi v odboru do razvitja tega prapora, kakor tudi načrte za šatuljo za cigare in cigarete, ki jo je poklonilo tesarsko podjetje »Tesar« maršalu Titu na Brionih. Občinski dom v Trbovljah ima po njegovi zamisli fasado z monumentalnim vhodom z dvema rudarjema. Po nalogu občinskega odbora Zveze borcev Bežigrad je rekonstruiral zgodovinski bunker, ki je služil tovarišu Edvardu Kardelju za skrivališče in za ilegalno tiskarno v vili dr. Neubergerja. Se bi se dalo kaj povedati!

sodelovanje našega Franja Kugliča, posebno v popisu dogodka v zakajeni kuhinji. Kuglič se spominja prizora, kako je Finžgar bivši lastnik Ribičeve predstavil Otona Zupančiča: »Ali veste, kdo je ta gospod, ki je danes pod vašo streho? To je naš največji živeči slovenski pesnik Oton Zupančič!« Izgledalo je, kakor da je Zupančiču nekoliko nerodno, pa je odvrnil skromno in z nasmehom: »No, no, nikar!« Teh srečanj z našimi pomembnimi literatimi se spominja naš spravevanec z veliko toplino in spomini mu pohite za 30 do 40 let nazaj, ko je bilo v ljudeh ogromno idealizma, medsebojnega razumevanja in smisla za žrtvovanje. Iz dobe stikov s sodelavci v komisiji za odkup Prešernove domačije se spominja vrste anekdot, v katerih se kažejo ti sodelavci za zabavne in šaljive sogovornike in dobre tovariše.

Vključil se je v hidrometeorološki zavod v Ljubljani, kjer so ga zelo potrebovali. Delal je kot gradbeni referent. Izvršil je vsestransko pionirsko delo gradbene stroke, da je delo sploh steklo in se razvilo do tistih razsežnosti, v kakršnih je danes. Tu je delal do leta 1960, ko je stopil v zaslužni pokoj. Ze pred upokojitvijo ga je imenoval Izvršni svet SRS za zasluge za gradbenega svetnika.

Razstava za Bežigradom

Mimogrede se spomni še osnutka spomenika svobode na Trgu revolucije, ki je ob konkurenci 42 del dosegel 5. mesto, v Ilirski Bistrici spomenika prekomorskih brigad, potem zamisli spomenika pri Urhu, brez plastike, za katerega je nakazal arhitektonsko rešitev, spomenika

za padle smučarje na Pokljuki, sodelovanja z znanimi slovenskimi umetniki Zdenkom Kalinom, Maksimom Sedejem, Kogovskom, Stupico idr.

O svoji bodočnosti mnogo ne razmišlja. Delal bo, dokler bo mogel, saj delo človeka ohranja, sladi mu življenje in krepki zdravje, telesno in duševno zdravje... Vidite, pravi, vse življenje sem delal, nikoli nisem počival, ljubim sem naravo, občudoval sem vso lepoto življenja okrog sebe in sem užival, če sem mogel mešati barve in prelivati iz svoje duše, ki je v tej lepoti uživala, to lepoto na platno, na papir, na les ali na kakršnokoli drugo podlago. Slikal sem po Prekmurju, na Primorskem, v Beli Krajini in na Dolenjskem, na Pohorju in na celjskem območju, in še upam, da bom česče obiskal te kraje in ovekovečil kak kraj s svojim čopičem, sebi v zabavo in razvedrilo in za sodelovanje v kaki razstavi, če bo le-to potrebno. Sem član društva samorastnikov, ki pripravljajo v krajevni skupnosti Boris Kidrič od 24. do 31. maja 1974 razstavo svojih članov, sam pa bom pripravil lastno, samostojno razstavo slik verjetno jeseni na našem terenu. Tako želimo približati našim soobčanom lepo umetnost in bom srečen, če bom pri tem lahko nekoliko prispeval s svojim delom...

Ko pišem te vrstice se mi ustavi pogled na steni, na sliki ljubljanskega barja, dela našega umetnika Franja Kugliča, in se za trenutek zamislim nad otožno pokrajino, kakršno je videlo umetnikovo oko. Dá, dá, kmečka roka bo to pokrajino preobrazila, tale slika pa bo čez leta nema priča nekdanjega obraza...

PROF. A. PODJAVORSEK

Osnutek stavbe CK KPJ v Beogradu.

Odkup Prešernove hiše

Bil je imenovan kot zastopnik banske uprave v Ljubljani leta 1938 v komisiji za odkup Prešernove hiše v Vrbi, velike akcije slovenske šolske mladine, ki jo je vodil pisatelj Fran Finžgar. V komisiji so bili še dr. France Kidrič, pesnik Oton Zupančič in sodnik Bidovec iz Radovljice. Preuredil je hišo v muzejske namene, kakršnim služi Prešernova hiša še danes vsem častilcem velikega slovenskega pesnika v veselje, napravil pa je tudi načrte za novo Ribičevino v slogu 18. stoletja. (Hkrati je napravil tudi načrte za klubsko hišo na golf-igrišču na Bledu, ki je še danes eno največjih v Evropi). Vse važne okoliščine te pomembne akcije je opisal Finžgar v svoji knjigi »Leta mojega popotovanja«, v kateri je ovekovečil tudi

SPOMINSKI DOM BORCEV NOV IN MLADINE

JUGOSLAVIJE

KUMROVEC 1972-1974

PRISPEVAJTE ZA GRADNJO SPOMINSKEGA DOMA BORCEV IN MLADINE V KUMROVCU